

ཨ་ཁ་ཀེ་མི

བྱེ་ཚོགས་འིང་ལྷགས་དེ་སྟོང་བསམ་ཅན་ཅིག་  
ནས་ཚོན་རིག་ཅན་ཅིག་ལ་འཕེལ་བ་

ཨ་ཁ་ཀེ་མི་དཔེ་སྟོན་ཁང་

འཇམ་ལྗང་ཡོངས་གི་འབྱོར་མེད་པ་རྣམས་, མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་ཤིག!

ཡེན་ཀེ་སི

སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལགས་དེ་སྤྱོད་བསམ་ཅན་ཅིག་  
ནས་ཚན་རིག་ཅན་ཅིག་ལ་འཕེལ་བ་

མི་རིགས་དཔེ་ལྷན་ཁང

本书根据中共中央马克思、恩格斯、列宁、斯大林著作编译局  
翻译的、人民出版社1967年4月出版的汉文版本翻译出版。

དེ་འདྲི་ནི་ཁྱེད་ཀྱང་ཁྱེད་དབང་གི་མར་ཁོ་སི་དང་, ཨིན་གེ་སི, ལེ་ཏིན, སི་ཏ་  
ལིན་པཅས་གི་གསུང་ཙམ་རྒྱུ་རྒྱུར་ཁང་གིས་སྒྱུར་བ་དང་, མི་དམངས་དབེ་སྒྱུར་ཁང་གིས་  
1967 ལོའི་ཟླ་ 4 བར་བར་དུ་རྒྱ་ན་པའི་རྒྱ་ཨིག་པར་གཞི་གཞིར་བཟུང་ཏེ་སྒྱུར་ནས་སྒྱུར་བ་  
ཡིན་。

ཨིན་གེ་སི

བྱི་ཚྭ་གས་རིང་ལུགས་དེ་སྟོང་བསམ་ཅན་ཅིག་ནས་  
ཅན་རིག་ཅན་ཅིག་ལ་འཕེལ་བ

\*

མི་རིགས་དབེ་སྒྱུར་ཁང་གིས་སྒྱུར་ནས་སྒྱུར་བ

1976 ལོའི་ཟླ་ 7 བར་བར་གཞི་ 1 བ་སྒྲིག་བ

1976 ལོའི་ཟླ་ 7 བར་བེ་ཅིན་ལ་བར་ཐངས་ 1 བ་བརྒྱབ་བ

དེ་བ་རེར་སྒྲིང་བྱུར་ 1 ཟུར་ 9

FRIEDRICH ENGELS  
DIE ENTWICKLUNG DES SOZIALISMUS  
VON DER UTOPIE ZUR WISSENSCHAFT

恩 格 斯  
社会主义从空想到科学的发展

(德 文)

民族出版社翻译出版 新华书店发行  
民族印刷厂印刷

开本：787×1092 毫米 1/32 印张：5 1/2

1976 年 7 月第 1 版

1976 年 7 月北京第 1 次印刷

书号：M 1049(3)144 定价 0.19 元

## དཀར་ཆག

|                                                          |           |
|----------------------------------------------------------|-----------|
| མར་ཁེ་མིས་འགྲེ་བ་གནང་བའི་ལྷ་ཡིག་པར་གཞིའི་ཁྲེང་གཞི་ ..... | 1         |
| ཏྲ་ཡིག་པར་གཞི་དང་པོའི་ཁྲེང་གཞི་ .....                    | 6         |
| ཏྲ་ཡིག་པར་གཞི་བཞི་པའི་ཁྲེང་གཞི་ .....                    | 11        |
| དབྱིན་ཡིག་པར་གཞིའི་ཁྲེང་གཞི་ .....                       | 13        |
| <b>ཐུ་ཚཱ་གས་ཏིང་འབྲུག་ས་རྟེ་རྟོང་བསམ་ཅན་ཅིག་</b>         |           |
| <b>ནས་ཅན་ཏིག་ཅན་ཅིག་ལ་འཕྲིལ་བ་ .....</b>                 | <b>61</b> |
| དང་པོ་ .....                                             | 61        |
| གཉིས་པ་ .....                                            | 85        |
| གསུམ་པ་ .....                                            | 100       |
| མཆན་འགྲེལ་ .....                                         | 137       |

# མར་ཁེ་སེས་འབྲི་བ་གནང་བའི་བླ་ ཡིག་པར་གཞིར་གྱུར་གཞི

དེ་བ་རྒྱུ་འདི་ནི་ནང་འདུས་ཡོད་པའི་སྐོར་གྱི་འགའ་ཞིག་ནི་སྐོར་མར་ཆེད་……  
ཅོམ་གསུམ་བྱས་ནས་《ཁྱི་ཆགས་རིང་ལུགས་སྐར་གི་དབྱེད་གནས་》<sup>2</sup>སྐོར་གྱི་ཡོད་པ་……  
རེད། དེ་ཆོ་ནི་ཞེན་གེ་སེས་ཉེ་ཆར་བཅུ་པའི་《ཆན་རིག་ནང་གི་རྒྱུར་བཅས་》<sup>3</sup>ཟེར་  
བའི་ཅོམ་ཡིག་ནང་ནས་བྲངས་ཏེ་བླ་ཡིག་ཏུ་རྒྱུར་བ་ཅིག་རེད། ①

བླ་ཡི་ཏེ་ཡི་ཞི་ཞེན་གེ་སེ་ནི་དང་རབས་ཁྱི་ཆགས་རིང་ལུགས་གི་ཆེས་ཕུལ་དུ་  
བྱུང་བའི་ཆབ་བྱེད་མི་སྣ་ཅིག་རེད། ཁོང་གིས་ 1844 ལོར་སྐོར་མར་མར་ཁེ་སེ་དང་  
ལུ་གེ་གཉིས་གིས་པ་ཡི་ལ་བར་དུ་རྒྱན་པའི་《ཏེ་བླའི་ཡོ་དེབ་》<sup>4</sup>སྐོར་གྱི་《ཆབ་ཁྱིད་……  
དབལ་འབྱུར་གི་མཐའ་དབྱེད་ཚུ་གནད་》<sup>5</sup>ཟེར་བ་དེ་གྱུ་ལ་བས་ཡི་རྣམས་……  
གིས་ཡིད་འཛག་བྱེད་དགོས་པ་ཅིག་བྱུང་བ་རེད། 《ཅ་གནད་》ནང་ཆན་རིག་ཅན་གི་  
ཁྱི་ཆགས་རིང་ལུགས་གི་ཁྱིར་བཏང་གི་ཅ་རྟན་ཁ་ཤས་གསལ་བཤད་བྱས་ཡོད་པ་རེད།  
མན་ཁྱི་སེ་སེ་(སྐབས་དེར་ཞེན་གེ་སེ་དེར་བཀྲུགས་ཡོད་པ་རེད)ལ། ཁོང་གིས་ཏེ་ཡིག་  
སྐོར་ནས་《དབྱིན་གྱི་ཡི་ཡུལ་ཡི་ཡི་གནས་ཚུལ་》(1845ལོ)

① པའི་ལ་བླ་གེ་གིས་བླའི་ཁྱི་ཆགས་རིང་ལུགས་ཏེ་རྒྱུར་བསམ་ཅན་ཅིག་ནས་ཆན་རིག་ཅན་ཅིག་  
ལ་འཕེལ་བ་ཟེར་བའི་དཔེ་ཆའི་བྲང་གཞིར་མ་ཡིག་ནང་དབྱེད་ཁ་རྒྱན་ཅིག་བྱས་ཡོད་པ་གསུམ་གསལ།  
“ཅོམ་ཡིག་དེ་ཆོར་ཅོམ་པ་ཡོས་ཀྱི་དག་བྱས་ཚུང་བ་མ་ཟད། རྒྱ་གྲོ་ཁྱི་སྐོར་མཐའ་རྣམས་གིས་ལ་ཅ་རིང་ལུགས་  
མན་ཁྱིད་གི་དབལ་འབྱུར་སྐོར་གྱི་ཆན་རིག་སྐོར་ལ་འབྱུང་བྱེད་དེར་གྱི་པ་ཡི་ན་བདེ་བ་ཅིག་ཡོད་པའི་ཆེད་དུ།  
དབྱེད་ཁ་གསུམ་པའི་ནང་ཁ་རྒྱན་འགའ་ཞིག་བྱས་ཡོད་པ་རེད།”——ཅོམ་ཁྱི་ཡི་ཡི་མཆན

ཟེར་པའི་ཚུལ་ཡིག་དེ་གིས་པ་རེད། དེ་ནི་གལ་ཆེ་བའི་ཚུལ་ཡིག་ཅིག་རེད། དེ་འི་  
 དོན་མིང་ཐད་མར་ཁོ་མིས་《མ་ཚུའི་རྒྱལ་བཤད་》ནང་གདེང་འཛིག་གང་ཡོགས་  
 བྱས་ཡོད་པ་རེད། ཁོང་ཐོངས་དང་པོ་དབྱིན་གོར་བྱས་སྤྱད་བྱེད་སྐབས་དང་དེའི་རྗེས་  
 རུ་ཕུའུ་ཕུའུ་སའི་ཨེར་ལ་བྱས་སྤྱད་བྱེད་སྐབས་སུ། ཁོང་ནི་སྤྱད་མ་བརྟན་པ་ཆགས་  
 པར་ཟེར་པའི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ལས་འགལ་གི་ལས་ཁུངས་ཆགས་པར་དངོས་གཞི་  
 དང་ལུང་པོ་ཐོ་ཨོའུ་ལུན་གི་《ཀུན་སྤྱད་གསར་པའི་འཛིག་རྟེན་》ཟེར་པའི་ཆགས་པར་གི་  
 ཚུལ་ཡིག་འབྲི་མཁན་ཅིག་རེད།<sup>5</sup>

ཁོང་ཕུའུ་ཕུའུ་སའི་ཨེར་ལ་བྱས་སྤྱད་བྱེད་སྐབས། ཁོང་དང་མར་ཁོ་མི་གཉིས་  
 གིས་རྟེ་གོའི་བཟོ་བའི་གྲང་ཁུན་རིང་ལུགས་མཉམ་སྦྲོ་ཁང་བཅུགས་པ་རེད། མཉམ་སྦྲོ་  
 ཁང་དེས་ཕྱི་ལོ་མི་དང་ལ་ལུང་གི་མཉམ་སྦྲོ་ཁང་བར་འབྲེལ་འབྲིས་རྒྱུན་འབྱོར་བྱས་  
 པ་རེད། ཁོང་གཉིས་གིས་པོ་ཨོན་ཏི་ཐའེ་རྟེ་དང་མཉམ་དུ་《རྟེ་དབྱི་གི་—ཕུའུ་  
 ཕུའུ་སའི་ཨེར་ཆགས་པར་》<sup>7</sup>གསར་འདོན་བྱས་པ་རེད། དྲང་བརྟེན་  
 པའི་མནའ་མཐུན་གིས་ལུན་རྟན་ལ་བཅུགས་པའི་རྟེ་གོའི་ལུ་ཨོན་ལུན་ཁང་གིས་  
 གདན་ཞུས་ཏེ། ཁར་ཅ་ཐེར་གིས་ 1839 ལོར་ཕུའུ་ལང་ཅིའི་གསང་རྒྱལ་འགོད་པར་  
 ཞུགས་པའི་ཁྱེན་གིས་ལུ་ཕུག་རྟེ་ལུ་གོ་ནས་ཐོས་ཕྱོད་བྱས་རྗེས་གསར་དུ་བཅུགས་པའི་  
 ར་འཛུགས་དེའི་ནང་ཁོང་གཉིས་ཞུགས་པ་རེད། དེ་ནས་བཟུང་མནའ་མཐུན་གིས་  
 གསང་བའི་ར་འཛུགས་གི་སྤྱིར་བཏང་གི་རྣམ་པ་དེ་དོར་ནས། རྒྱལ་སྤྱིའི་རང་བཞིན་  
 རྟན་པའི་གྲང་ཁུན་རིང་ལུགས་པའི་མནའ་མཐུན་ཆགས་པ་རེད། ཡིན་  
 བའང་སྐབས་དེའི་གནས་རྒྱལ་འོག། མནའ་མཐུན་གིས་དྲུང་ཁེས་པར་དུ་རྒྱལ་ཁབ་  
 ཁག་གི་སྤྱད་གཞུང་ལ་གསང་བ་བྱེད་དགོས་གི་རེད། 1847 ལོར། མནའ་མཐུན་  
 གིས་ལུན་རྟན་ལ་ཆོགས་པའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་འབྲུས་མི་ཆོགས་ཆེན་པོ། མར་ཁོ་མི་དང་  
 ཨོན་ཀེ་མི་གཉིས་ལ་《གྲང་ཁུན་ཏང་གི་བསྐྱགས་གཏམ་》འཆར་ཐིན་འགོད་  
 དགོས་རྒྱུའི་མངག་བཅོལ་བྱས་པ་རེད། 《བསྐྱགས་གཏམ་》དེ་མ་བཤུགས་པའི་གསར་  
 བཞེ་མ་བྱས་གོང་གི་དུས་ཡུན་མི་རིང་བའི་ནང་པར་དུ་སྤྱོད་པ་མ་ཟད། ཏ་ལམ་ལམ་

སང་མཉུ་ཁྱིའ་གི་ཡིག་རིགས་ཡོད་ཆད་ལ་སྒྱུར་ཡོད་པ་རེད། ①

ཡོ་དྲུ་མར་ཁེ་སི་དང་ཨན་ཀེ་སི་གཉིས་གིས་འབད་བཙན་ཆེན་པོས་ཕུབ་པ་  
**ཕུབ་པའི་ཨེར་དམངས་གཙོ་བོ་མཐུན་ཆོག་ལ་**འཇུགས་སྒྲིའི་ལས་ཀ་བྱས་  
པ་རེད། དེ་ནི་མངའ་བའི་ལས་ཀྱི་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་རང་བཞིན་ལྡན་པའི་ཅ་འཇུགས་ཅིག་  
ཡིན་ཞིང་། ཅ་འཇུགས་དེའི་ནང་དུ་འབྱོར་ལྡན་བྲལ་རིམ་གྱི་དག་སྤྱད་པ་དང་སྤྱི་  
ཆོགས་རིང་ལུགས་གི་བཟོ་བའི་ཆབ་བྱེད་མི་སྣ་ཞུགས་ཡོད་པ་རེད།

ཟླ་བ་གཉིས་པའི་གསར་བརྗེ་བྱུང་རྗེས་། ཨན་ཀེ་སི་ནི་ལའོ་དབྱིན་ཆགས་  
པར་གསར་བ་》<sup>10</sup>ཟེར་བ་དེའི་ཙམ་སྤྱིག་པ་ཅིག་ཆགས་པ་རེད། ཆགས་པར་དེ་ནི་  
མར་ཁེ་སིས་ཕུན་ཏུན་ལ་གསར་འདྲན་བྱས་པ་ཅིག་རེད། ཡིན་ནའང་ 1849 ལོའི་ཟླ་  
5 པར་ཕུབ་ཕུབ་ཅིའི་ཤིང་གཞུང་གིས་བཀག་སྡོམ་བྱས་པ་རེད། ཨན་ཀེ་སི་ཨའོ་པེ་ཕྱོ་  
ཤའི་འས་ལངས་ལ་ཞུགས་རྗེས་། དང་ཁྲངས་དམག་དཔུང་གི་བཀོད་འདྲེས་པ་ལྷོ་ལི་  
ཞིའི་ལྷ་ཀོན་བྱས་ནས་ཕུབ་ཕུབ་ཅིའི་མིར་ཁོ་ཁྱོལ་བྱེད་ཡས་གི་པ་དྲེང་ལ་དམག་སྤྱད་<sup>11</sup>  
བྱེད་སྒྲུའི་ལས་འགན་སྒྲུབ་པ་རེད། (1849 ལོའི་ཟླ་ 6 པ་— 7 པའི་བར་)。

1850 ལོར་ཁོང་ཕུན་ཏུན་དུ་ལའོ་དབྱིན་ཆགས་པར་གསར་བ་། ཆབ་སྤྱིད་  
དཔལ་འབྱོར་སྐར་གི་དཔུང་གཏམ་》<sup>12</sup>ཟེར་བ་དེའི་ཙམ་ཡིག་འབྲི་མཁན་བྱས་པ་རེད།  
དུས་དེབ་དེ་ནི་མར་ཁེ་སིས་པར་དུ་སྤྱན་ཞིང་ཏུན་པོར་པར་བརྒྱབ་པ་རེད། ཨན་ཀེ་  
སིས་དེའི་ཐོག་ལ་《**དྲི་གྲིའི་ཞིང་པའི་དམག་ལ་ཐུག་**》ཟེར་བའི་ཙམ་ཡིག་སྤེལ་

① པན་ལ་ཏུ་ཀེ་གིས་ཕུབ་པའི་མ་ཡིག་ནང་དུ་དང་ཁ་སྤྱན་ཅིག་བྱས་ཡོད་པ་གསུམ་གསལ་། “ལུང་  
ཁན་དང་གི་བསྐྱགས་གཏམ་》ནི་དྲེང་རབས་སྤྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་གི་ཡིག་ཆ་ཅ་ཆེ་ཤོས་ཅིག་རེད། དེ་ནི་ད་  
ལྟོ་འབྱོར་ལྡན་བྲལ་རིམ་གྱི་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་འཕེལ་འགྲོ་རྒྱལ་དང་མ་ཅེ་རིང་ལུགས་སྤྱི་ཆོགས་མཆུག་སྤེལ་རིམ་  
ཡིན་པའི་འབྱོར་ལྡན་བྲལ་རིམ་གྱི་ཆགས་རྒྱལ་སྐར་བྱས་པའི་ཙམ་ཡིག་རྣམས་པ་ཆེ་ཤོས་དང་མངའ་བའི་གསལ་དོད་……  
ཤོས་ཅིག་རེད། ཙམ་ཡིག་དེའི་ནང་ལ་། ཡོ་གཅིག་གི་སྤྱན་པའི་པར་དུ་སྤྱན་པའི་མར་ཁེ་སི་ཞིའི་《མཆན་ཉིད་  
རིག་པའི་དཔུལ་ཚངས་》ཟེར་བ་དེའི་ནང་དང་འབྲེལ་བར་། ལྷལ་རིམ་འཐབ་རྩོད་གི་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་  
སྐར་རྒྱས་བཤད་གསལ་པོ་མེད་པ་དང་པོ་བྱས་ཡོད་པ་རེད།”——ཙམ་སྤྱིག་པའི་མཆན་



བ་རེད, ལ་བ་ཏུ་དབྱ་སྒྲིབ་ཆེས་ལའི་མི་ཞི་ལ་དེ་བ་རྒྱུ་བཟོས་ནས་པར་སྒྲུབ་བྱས་པ་  
མ་ཟད་ལུ་མཐུད་ནས་པར་སྒྲུབ་སྤངས་གསུམ་བྱས་པ་རེད།

ཏེ་གྲི་ཁྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་གི་ལས་འགུལ་ཡང་སྒྲུབ་གོང་འཕེལ་བྱུང་ཆེས་,  
ཨེན་གེ་སིས་《མི་དམངས་ཀྱི་ཁབ་ཆོགས་པར་》དང་《མཐུན་སྦྱོད་ཆོགས་པར་》<sup>13</sup>ཟེར་བ་  
དེ་ནི་ཆོས་ཡིག་འབྲི་མཁན་བྱས་པ་རེད; ཆོགས་པར་དེ་གཉིས་གིས་སྤེལ་བའི་ཆེད་ཆོས་  
གལ་ཆེ་ཤོས་ཆང་མ་ཁོང་གིས་བྲིས་པ་ཅིག་ཡིན་པ་མ་ཟད་, མང་ཆེ་བ་དེ་བ་རྒྱུ་དུ་  
པར་སྒྲུབ་བྱས་ཡོད་པ་དཔེར་ན: 《ཨ་གྲི་ཁྱི་ཆོགས་གི་གནད་དོན་སྐོར་  
བཤད་པ་》དང་, 《ཏེ་དབྱི་ཀྱི་གོང་མའི་ཀྱུ་ཁབ་ཀྱི་གོ་ལུ་ཀྱུ་  
ཆོགས་ནང་གི་ཕྱུ་ཕྱུ་བྱི་ལ་རག་དཀར་པོ་》, 《སྒྲུབ་པར་  
གི་གནད་དོན་སྐོར་བཤད་པ་》, 《འབྲུལ་སྒྲུབ་བྱེད་བཞིན་ཡོད་  
བའི་པ་ཕྱུ་ཉིང་རིང་ལུགས་པ་》སོགས་ལྟ་བུ་རེད།

1870 ལོར་ཨེན་གེ་སི་མན་ཁྱེ་མི་མེ་ནས་གནས་སྐོས་ཏེ་ཕུན་ཏུན་ལ་བཞུགས་  
ཆེས་, ཀྱུ་ཁྱི་<sup>14</sup>ཁྱི་ཁབ་ལུ་ཨོན་ལྷན་ཁང་ནང་ཞུགས་སོག; ཁོང་ལ་ཞི་པན་ཡ་དང་,  
ཕྱུ་མའོ་ཡ་, དབྱི་དུ་ལི་བཅས་ཀྱི་ཁབ་རྣམས་དང་འབྲེལ་གཏུག་བྱེད་ཀྱི་ལས་  
འགན་མངག་བཅོལ་བྱས་པ་རེད།

ཁོང་གིས་《མཐུན་སྦྱོད་ཆོགས་པར་》ལ་སྒྲུབ་ཞིང་ལུར་ཟའི་སྐོར་ནས་ཁ་བྱང་ལ་  
《སྒྲུབ་པས་ཨོལ་ཀེར་ཏུ་ཡིན་གིས་ཆན་རིག་གི་ནང་ལ་ལག་...  
ཡོན་བྱས་པའི་སྒྲུབ་བཅོས་》ཟེར་བའི་ཏེ་ཆར་གི་ཆེད་ཆོས་ཁག་གཅིག་པོ་དེ་  
ནི་, སྒྲུབ་པས་ཏུ་ཡིན་གི་ཆན་རིག་སྐོར་དང་, ལྷག་པར་དུ་ཁྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་  
སྐོར་གི་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་གསར་པ་ཟེར་བར་དགག་པ་བྱས་ཡོད་ཅིག་རེད།  
ཆེད་ཆོས་དེ་ཆོ་ཁྱེགས་ཁྱིག་བྱས་ཞིང་དཔེ་སྒྲུབ་བྱས་ཆར་བ་མ་ཟད་, ཏེ་གྲི་ཁྱི་  
ཆོགས་དང་མའི་ཁོད་དུ་བྱུང་འབྲས་ཏེ་ཅང་ཆེན་པོ་སྤེལ་ཡོད་པ་རེད། དེ་བ་རྒྱུ་

འདྲི་ནང་ང་ཚོས་དཔེ་ཆ་དེའི་རིགས་པའི་གཞུང་ལྷན་གྱི་ཆ་ཤས་གལ་ཆེ་ཤིང་.....  
 རྣམས་གནད་བརྒྱུས་བྱས་ཡོད། ཆ་ཤས་དེ་ཚན་རིག་ཅན་གྱི་ཁྱེ་ཚལ་སྤེང་  
 ལྷན་གྱི་ཞེ་གན་ལྟ་བུ་ཅིག་ཡིན་ཟེ་བཤད་ཚབ་གྱི་རེད།

མར་ཁེ་སེས་ 1880 ལོའི་ཟླ་ 5 ཚེས་ 4—5 ཡས་

མ་ཡིག་ནི་ལྷ་ཡིག་རེད།

མས་ལ་འབྲི་བ་གནང་བ།

1880 ལོར་པ་ལིར་པར་དྲ་རྒྱ་ན་པའི་རྒྱ་ཡིག་གེ་སྤེལ་ལྷན་

ལས་མ་ཅན་གྱི་ཁྱེ་ཚལ་སྤེང་ལྷན་དང་ཅན་རིག་ཅན་གྱི་ཁྱེ་

ཚལ་སྤེང་ལྷན་ཟེ་བའི་དཔེ་ཆའི་ཐོག་བཞག་ཡོད་པ།

## དེ་ཡིག་པར་གཞི་དང་པོའི་སྒྲིབ་གཞི

དེབ་རྒྱུ་འདི་ནི་ 1873 ལོར་ལའོ་པི་ཞིར་པར་དུ་སྐྱུན་པའི་ངའི་ཙམ་ཡིག་སྐུ་  
ཞབས་ཨུཊ་ཀེན་དུཊ་ལིན་གྱིས་ཙན་རིག་གི་ནང་ལ་ལག་ལེན་བྱས་པའི་སྐུར་པཅས་  
ཟེར་བའི་དཔེ་ཆའི་ནང་གི་ལེཊ་གསུམ་རེད། ངས་ལེཊ་གསུམ་པོ་དེ་སྐྱོགས་སྐྱིག་བྱས་  
ནས་ངའི་ཐོགས་པོ་བའོ་ཨེར་ལ་ལྷ་ཀེར་སྐུ་ཡིག་དུ་སྐུར་རྒྱུ་དང་པ་མ་ཟད། རྟག་  
ཙམ་ཞིབ་སྐུ་ཡིན་པའི་གསལ་བཤད་འགའ་ཞིག་ཡང་ཁ་སྐྱོན་བྱས་ཡོད། ངས་ལྷ་དག་  
པཏང་བའི་སྐུ་ཡིག་གི་སྐུར་ཡིག་དེ་དང་ཐོག་སྐུ་ཙམ་གསུམ་རིང་ལྷགས་གི་དབྱེད་གཏམ་  
ཐོག་སྐུ་ཡོད་ཞིང་། དེའི་ཇིས་སྐུ་ 1880 ལོར་པ་ཡིར་དེབ་རྒྱུ་པ་བྱས་དེ་པར་དུ་  
སྐྱུན་ཐོག་། དཔེ་ཆའི་མིང་ལ་སྐུ་ཙམ་ཙན་གི་སྐུ་ཙམ་གསུམ་རིང་ལྷགས་དང་ཙན་རིག་  
ཙན་གི་སྐུ་ཙམ་གསུམ་རིང་ལྷགས་<sup>15</sup>ཟེར་གི་ཡོད་པ་རེད། སྐུ་ཡིག་གི་སྐུར་ཡིག་གཞིར་  
བཟུང་དེ་པོ་ལན་ཡི་གེར་སྐུར་པའི་དེབ་དེ་ 1882 ལོར་རི་ནོ་ལའི་“སྐུ་རིངས་”པར་……  
ཁང་ནས་པར་དུ་སྐྱུན་ཞིང་། དཔེ་ཆའི་མིང་ལ་སྐུ་ཙམ་ཙན་དང་ཙན་རིག་ཙན་གི་  
སྐུ་ཙམ་གསུམ་རིང་ལྷགས་<sup>16</sup>ཟེར་གི་ཡོད་པ་རེད།

ལ་ལྷ་ཀེར་སྐུར་དེབ་དེ་སྐུ་ཙམ་གྱི་ཆ་བཤད་མཁན་ཀུལ་ཁབ་སྐུ་དང་། ལྷག་  
པར་དུ་སྐུ་ཙམ་པས་མ་ལུལ་ལས་འདས་པའི་བྱུང་འབྱས་ཐོབ་པ་རེད། དེར་རྟོན་ངས་  
དེའི་ཐོག་ནས་གལ་སྲིད་དེ་ཡིག་གི་ཐོག་ནས་ལེཊ་གསུམ་པོ་དེ་དེབ་རྒྱུ་པར་པར་དུ་……  
སྐྱུན་པ་ལིན་ན། དེ་ནང་བཞིན་གི་ཙན་ཐོགས་ཡོང་གི་ཨོ་ཡོད་ན་བསམ་བློང་། སྐབས་  
དེར་སྐུ་ལི་ཙིའི་སྐུ་ཙམ་དམངས་གཙོ་དང་མའི་ཙམ་པར་<sup>17</sup>གི་ཙམ་སྐྱིག་ཁང་……

གིས་དེ་གོ་སྤྱི་ཚུགས་དཔངས་གཙོ་དང་ནང་ལ་ཡོངས་ཁུབ་དུ་བྱིལ་བསྐྱགས་ཕྱེད་ཡས་  
གི་དེབ་ཆུང་གསར་པ་ཅིག་པར་དུ་སྒྲན་རྒྱུ་དགོས་གཏུག་ཁ་ཆ་པོ་འདུག་པས་  
དམིགས་ལུལ་དེའི་ཆེད་དུ་ངའི་ལུ་གཟུམ་པོ་དེ་སྤྱད་འདྲིད་མེད་ང་ལ་སྐད་ཆ་  
དྲིས་ཕུང་། འདི་འདྲ་ཕྱེད་རྒྱུ་ང་ཡིད་མཐུན་ཡོད་པ་ནི་བཤད་མ་དགོས་པ་རེད་  
དེར་དྲན་ངའི་ཚུམ་ཡིག་འདི་ཁོ་རྒྱུ་པར་དུ་སྒྲན་བཅུག་པ་ཡིན་།

ཡིན་ནའང་དང་ཕོག་ཚུམ་ཡིག་འདི་ཐད་ཀར་མང་ཚོགས་གི་ཁྲིད་དུ་བྱིལ་བསྐྱེད་  
ཕྱེད་རྒྱུ་དོན་དུ་བྱས་པ་ཅིག་གཏན་ནས་ཡིན་། གཙོ་བོ་ཆུན་རིག་ཁོ་ནའི་སྐར་ཡིན་  
པའི་ཚུམ་ཡིག་འདི་འདྲ་ཅིག་ག་འདྲ་བུས་ན་གཞི་ནས་ཐད་ཀར་བྱིལ་བསྐྱགས་ཕྱེད་རྒྱུ་  
སྤྱད་ཐུབ་གི་རེད? རྣམ་པ་དང་ནང་དོན་ཕོག་བཅོ་བཙུན་ག་རེ་རྒྱག་དགོས་གི་རེད?

རྣམ་པའི་ཐད་བཤད་ན་, ཏག་པར་ཕྱི་རྒྱལ་གི་ཡི་གེ་བེད་སྤྱད་བུས་པ་དེ་རང་  
གིས་དོགས་པ་ཟ་དགོས་པ་ཅིག་བཅོ་གི་རེད་། ཡིན་ནའང་ལ་སར་གིས་གཏམ་བཤད་  
ཕྱེད་དུས་དང་བྱིལ་བསྐྱགས་དེབ་ཆུང་འབྲི་དུས་ཕྱི་རྒྱལ་གི་ཡི་གེ་བེད་སྤྱད་གཏོང་བྱ་  
ལས་གཡོལ་ཐབས་གཏན་ནས་ཕྱེད་གི་ཡོད་པ་མ་རེད་, དེས་མ་ཆད་ངས་ཤེས་གསལ་  
ལྟར་ན་, མི་ཚོས་རྒྱ་མཆན་དེའི་དབང་གིས་སྤྲུག་སྐད་རྒྱག་གི་ཡོད་པ་མ་རེད་, དུས་  
དེ་ནས་བརྒྱུད་ང་ཚོའི་བཅོ་བཙུན་ལས་མང་གིང་དུས་རྒྱུན་དུ་ཆགས་པར་སྤྲོག་གི་  
ཡོད་ལྟམས་, ཕྱི་རྒྱལ་གི་ཡི་གེ་འདྲ་སྤྲོད་ལས་མང་པ་ཅིག་ཤེས་གི་ཡོད་པ་རེད་, ངས་  
དགོས་གལ་མེད་པའི་ཕྱི་རྒྱལ་གི་ཡི་གེ་མཐའ་དག་བསུབ་པ་ཅམ་ལས་གཞན་དག་གི་  
བཅོ་བཙུན་གང་ཡང་བརྒྱབ་མེད་, མེད་ན་མི་འགྲིག་པའི་ཕྱི་རྒྱལ་གི་ཡི་གེ་རྣམས་  
ལ་ངས་འཁྲལ་བཤད་བརྒྱབ་པའི་རྒྱུར་ཡིག་ཟེར་བ་ཅིག་རྒྱུར་དུ་བཞོད་མེད་, མེད་ན་  
མི་འགྲིག་པའི་ཕྱི་རྒྱལ་གི་ཡི་གེ་དེ་ཚོ་མང་ཆེ་བ་ཆུན་རིག་ལག་ཅུལ་ཕོག་ཐུན་མང་དུ་  
བེད་སྤྱད་ཕྱེད་པའི་ཐ་སྤྱད་ཡིན་པས་, གཤམ་སྤྱད་དེ་ཚོ་རྒྱུར་བུལ་ན་དགོས་གལ་ཡོད་  
པ་མ་རེད་, དེ་གསལ་པོ་བཤད་ན་, ཡིག་རྒྱུར་བུས་པ་ཡིན་ན་ཐ་སྤྱད་དེ་ཚོའི་གོ་དོན་

འཁྲིག་བཤད་བྱེད་ངེས་རེད། དེས་གསལ་བཤད་བྱེད་རྒྱ་ཡར་བཞག་། དེ་ལས་ཐོག་  
ཏི་རྟག་འཛིང་བཅོ་ཁྲིད་གི་རེད། དེའི་ཐད་ལ་ངག་ཐོག་ནས་འགྲེལ་བཤད་བརྒྱབ་ན་  
ཕན་ཐོགས་དེ་ལས་ཆེ་གི་རེད།

ནང་དོན་གི་ཐད་དེ་ལས་ཏག་ཏག་ཐོག་པ་ཅིག་རེད། ཏི་གྲི་བཅོ་པར་ཆ་  
མཆན་ན་དཀའ་གནད་མང་པོ་མེད་པ་དེ་ངས་ཐག་བཅད་ནས་བཤད་ཆོག། སྤྱིར་  
བཏང་བཤད་ན། ཁག་གཟུམ་པ་ཁོ་ནར་དཀའ་གནད་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་  
ཁག་དེའི་ནང་ལ་བཅོ་པའི་སྤྱིར་བཏང་གི་འཆོ་བའི་ཆ་རྒྱུ་བསྐྱེད་བྱིས་བྱས་ཡོད་པའི་  
དབང་གིས། “སློབ་གསུང་ཐོབ་སྤྱོད་མཁན”འབྱོར་ལྟན་པ་དང་སྤྱར་ན། བཅོ་པ་རྣམས་  
ལ་དཀའ་གནད་ཞེ་བླགས་གིས་ཉུང་བ་ཡོད་པ་རེད། འདིར་ངས་གསལ་བཤད་མང་  
པོ་ཁ་སྟོན་རྒྱག་དགོས་པའི་རྒྱ་མཆན་གང་ཡིན་ཟེར་ན? དོན་དངོས་ཐོག་ངས་བཅོ་  
པའི་དོན་དུ་བསམ་སྟོབ་བཏང་བ་ཡིན་ཟེ་བཤད་པ་ལས། “སློབ་གསུང་ཐོབ་སྤྱོད་མཁན”  
སྟོག་མཁན་གི་དོན་དུ་བསམ་སྟོབ་བཏང་བ་ཡིན་ཟེ་བཤད་ན་དཀའ་གི་རེད། དཔེར་ན་  
རྒྱ་ཞབས་དབྱེ་ཡོན་ལྷོང་། ཨའེ་ནེ་ཨེན་དང་རྒྱ་ཞབས་གལ་ཆའི་གསང་དོན་གི་ཀྱུ་་་་  
ལུན་ཏེན་ལི་ཞི་ལྷོང་ཅི་པེར་དང་། དེ་ཡིན་ཐའེ་ལའེ་ཆི་ཁེ་བྲས་རྣམས་རེད། ཁོ་པ་  
ཆོ་འགྲག་ཐབས་མེད་པའི་འདྲོད་པས་སྤྱལ་བའི་དབང་གིས། ནམ་ཡིན་རུང་ཁོ་པ་ཆོ་  
ཏ་ལས་དགོས་པའི་ཚངས་པ་དང་དེའི་རྒྱུན་གིས་སྤྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་སྐོར་ལ་གོ་བ་་་་  
ལག་སྤྱབ་བྱས་པ་དེ་ཡང་ཡང་མངོན་ཡོད་གི་ཡོད་པ་རེད། གལ་སྲིད་ཐང་ཅི་ཏི་ཏི་ཟེར་  
བ་དེས་མདུང་རིང་བྱིར་ནས་སྤྱང་འཁོར་དང་དམར་འཛིང་བྱས་པ་དེ། ཁོ་པའི་ཐོབ་  
ཐང་དང་ཁོ་པས་འཁྲབ་རྟོན་བྱེད་པའི་འཁྲབ་བྱའི་མི་རྣམས་དང་མཐུན་པ་ཅིག་རེད། ཡིན་  
ནའང་ང་ཆོས་སང་ཁོའོ་ཡན་གྲ་ལ་ལས་ཀ་དེ་འབྲེལ་བྱེད་དུ་འཇུག་རྒྱ་ཡོད་པ་མ་རེད།

སྤྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་གོང་འཕེལ་འགྲོ་བའི་སྐོར་མདོར་བསྐྱེད་ཅིག་བཤད་དུས་་  
ཁང་ཏི——ལ་ལུ་ལ་ལི་ནམ་མཁའི་རིམ་འབྱུར་རིག་པ་དང་། དེང་རབས་གི་རང་

བྱང་ཆན་རིག་དང་ཏར་ལུན། ཉེ་གོ་ཁི་གནལ་རབས་གི་མཆན་ཉིད་རིག་པ་དང་ཉེ་ཀེར་  
 སྐགས་བཤད་དགོས་དོན་ཅི་ཡིན་ནམ་པས་མ་ནས་སྒྲིག་མཁན་ལག་ལེན་ཞིག་ལ་ཡ་མཆན་  
 ཟུང་སྤྲོད་གི་རེད། འོན་ཀྱང་། ཆན་རིག་ཅན་གི་སྒྲི་ཆོགས་རིང་ལུགས་དེ་རྩ་པོ་འཛིན་མོག་  
 བས་བཤད་ན་ཉེ་གོ་ཁི་སྤོང་དང་མ་ཡིན་པ་མ་ཟད་། གནལ་རབས་གི་མཆན་ཉིད་རིག་  
 པ་ད་དུང་སྒྲི་སྒྲུབས་གི་དབལ་འབར་བའི་ངང་རང་རྟོགས་གི་ཆོད་སྒྲུབ་རིག་པའི་སྒྲིལ་  
 རྒྱན་གནས་ཡོད་པའི་ཀླུ་ཁབ་ཉེ་ཉེ་གོ་ལ་མ་གཏོགས་ཐོན་པུའ་གི་མ་རེད་①། དེས་  
 གཙོ་རིང་ལུགས་གི་ལོ་རྒྱུས་ལྟ་ཆུལ་དེ་དང་རབས་གི་འབྱུང་མེད་གྲུལ་རིམ་དང་འབྱུང་  
 རྒྱལ་གྲུལ་རིམ་བར་གི་འཕམ་ཆོད་ཐོག་དམིགས་བསལ་དུ་བཅད་སྤྱོད་བྱེད་རྒྱ་དེ་ནི། ཆོད་  
 རྒྱུབ་རིག་པར་རྟེན་ན་མ་གཏོགས་བྱེད་སྒྲུབ་གི་མ་རེད། གལ་སྲིད་ཉེ་གོ་ཁི་འབྱུང་རྒྱུ་  
 རྒྱལ་གྲུལ་རིམ་གི་དབེ་བྲིད་བྱེད་མཁན་རྣམས་གིས་ཉེ་གོ་ཁི་མཆན་ཉིད་རིག་པ་བ་ཆེན་  
 བོ་དང་ཁོ་ཆོས་གསར་གཏོད་བྱས་པའི་ཆོད་སྒྲུབ་རིག་པའི་སྐར་གི་བྲན་གིས་དེ་དོན་  
 ཉིང་མེད་པའི་བར་འདུམ་རིང་ལུགས་གི་འདམ་ཆེད་ནང་དུ་སྒྲུབ་པ་མ་ཟད་། ང་ཆོས་  
 དེང་རབས་གི་རང་བྱུང་ཆན་རིག་བཏོན་ཉེ་ཆོད་སྒྲུབ་རིག་པ་ནི་དེས་ཡོད་འཆོ་བའི་

① “ཉེ་གོ་ལ”ཟེར་བ་དེ་འབྲི་ནར་གོར་བ་རེད། “ཉེ་གོ་མི་ན་མས་གི་ཁྲིད་དུ”ཟེར་དགོས་གི་རེད།  
 གང་ཡིན་ཟེར་ན་? ཆན་རིག་ཅན་གི་སྒྲི་ཆོགས་རིང་ལུགས་ལྱུང་བ་དེ། ཐུགས་གཅིག་ནས་ཤེས་པར་དུ་ཉེ་  
 གོ་ཁི་ཆོད་སྒྲུབ་རིག་པ་ཡོད་དགོས་གི་རེད། འོན་ཀྱང་དུས་མཚུངས་སུ་ཤེས་པར་དུ་དབྱིན་གོ་དང་ལྷ་གོ་ཁི་  
 འཕེལ་ཀླུ་ཕྱིན་པའི་དབལ་འབྱུང་འབྲུལ་བ་དང་ཆབ་སྲིད་འབྲུལ་བ་ཡང་ཡོད་དགོས་པའི་རྒྱན་གིས་རེད། ཉེ་  
 གོ་ཁི་རྒྱལ་ལུས་ཐོབ་ས་པའི་དབལ་འབྱུང་དང་ཆབ་སྲིད་གི་ཆ་རྒྱན་——ཤི་རབས་བཞི་བཅུ་པའི་དུས་འགར་  
 ད་ལྟ་ལས་རྒྱལ་ལུས་ཐོབ་ས་ཆེ་བ་ཡོད་པ་རེད།——ཡག་ཤོས་ལ་ཡང་སྒྲི་ཆོགས་རིང་ལུགས་གི་ལུར་ཐའི་རི་མ་མ་  
 གཏོགས་ཐོན་པུའ་གི་མ་རེད།(《ཀྱང་ཁྲན་དང་གི་བསྒྲུགས་གདམ》གི་ལུ་ལུ་གསུམ་པ (ག) 《ཉེ་གོ་ཁི་མ་དེས་  
 གནས་གི་སྒྲི་ཆོགས་རིང་ལུགས་ལ་ལྟ་དགོས》) དབྱིན་གོ་དང་ལྷ་གོ་གཉིས་ལ་ཆགས་པའི་དབལ་འབྱུང་དང་  
 ཆབ་སྲིད་གི་གནས་ཆུལ་ལ་ཉེ་གོ་ཁི་ཆོད་སྒྲུབ་རིག་པས་མཐའ་དབྱེད་བྱས་རྗེས། གཞི་ནས་འབམ་བུ་རྩ་མ་ཅིག་  
 ཐོན་པུའ་གི་རེད། དེར་རྟེན། འདིའི་ཐོག་ནས་བལྟས་ན། ཆན་རིག་ཅན་གི་སྒྲི་ཆོགས་རིང་ལུགས་དེ་ཉེ་གོ་  
 ཁོ་ནར་གཏོགས་པའི་ཐོན་དེས་ཅིག་མིན་པར། ཀླུ་ཁབ་ཐོན་དེས་ཅིག་ཀྱང་རེད། (ཡིན་ཀེ་མིས་  
 1883 ཤར་ཉེ་ཡིག་པར་གཞིའི་ཐོག་བསྒྲན་པའི་མཆན་)

ནང་གནས་ཡོད་པ་ར་སྤྲོད་མི་བྱེད་རང་བྱེད་གི་ཆད་འདི་འདྲ་ཅིག་ལ་སྤྲོབས་པ་བྱས་་་་  
 ཡོད་པ་རེད་ཟེ་བཤད་ན། ར་ཚ་ཏེ་གོ་མི་སྤྱི་ཚགས་རིང་ལྷགས་པས་རང་ཉིད་ཉིང་ཞི་  
 མན་དང་ ལྷ་མི་ཡེ། ཡོད་ལྷན་བཅས་གི་ཤུལ་རྒྱན་བཟུང་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཁང་ཏེ་  
 དང་ ལྷ་ཞི་ཐེ། ཏེ་ཀེར་བཅས་གི་ཤུལ་རྒྱན་ཡང་བཟུང་ཡོད་པའི་དབང་གིས་སྤྲོབས་  
 པ་བྱེད་གི་ཡོད།

## སྤྱི་མི་ཏེ་མི་ཞི་ཡོན་ཀེ་མི

1882 མའི་ཟླ་ 9 རྩ་ 21 ཏིན་ལྷན་ཏུན་ལ

1882 མའི་ཏའོ་ཐིང་ཀེན་——སྤྱི་མི་ཉིང་པར་དུ་  
 ལྷན་པའི་སྤྱི་ཚགས་རིང་ལྷགས་དེ་རྟོང་པས་མ་ཅན་  
 ཅིག་ནས་ཆན་རིག་ཅན་ཅིག་ལ་འཕེལ་བུ་ཟེར་པའི་  
 དཔེ་ཆའི་ནང་བཞུགས་ཡོད་པ།

མ་ཡིག་ནི་ཏེ་ཡིག་རེད

## དེ་ཡིག་པར་གཞི་བཞི་པའི་སྒྲིང་གཞི<sup>18</sup>

ངས་རྩམ་ཡིག་འདི་ང་ཚོ་དེ་མཁོ་བཟོ་པ་ཚོར་ཆ་བཞག་ན་དཀའ་གནད་མང་...  
 བོ་ཡོང་གི་མེད་པའི་ཚོད་དཔག་བྱས་ཐུང་, ད་ལྟ་ཚོད་དཔག་དེ་ར་སྤྱོད་བྱུང་བ་རེད་  
 1883 ལོའི་ཟླ་ 3 པར་པར་གཞི་དང་པོ་པར་དུ་སྐྱུན་པ་ནས་བཟུང་ཉུང་མཐར་ཡང་...  
 པར་སྐྱུན་ཐོངས་གསུམ་བྱས་ཏེ་, དེའི་རྩམ་གྲངས་ཁྲི་གཅིག་ཟིན་ཡོད་པ་རེད་, དེས་མ་  
 ཚད་དེ་ཡང་བདེ་བ་ཅན་གི་ཞིང་ཁམས་ལ་ཕྱིན་ཆར་ཞིང་གྱི་ཚོགས་དང་མིར་རྒྱ་སྤྲོད་...  
 ཕྱིད་པའི་ཁྲིམས་ཟུར་བ་དེས་དབང་སྐྱུར་ཕྱིད་སྐབས་གི་གནས་ཚུལ་ཅིག་རེད་,  
 —དུས་མཚུངས་ལྷ, དེ་ནི་དཔེ་གསུམ་ལ་ཅིག་ཀྱང་ཡིན་པ་རེད་, དེའི་སྐོར་ནས་  
 དེང་རབས་འབྱུར་མེད་གྲལ་རིམ་གི་ལས་འགུལ་འདི་འདྲ་བའི་མཁུན་དུ་ཅིང་ཁྲིའི་...  
 བཀག་གྱ་དེ་ཏ་ཅང་ཉམས་ཞན་སྟོབས་མེད་ཅིག་ཡིན་པ་ར་སྤྱོད་བྱུང་བ་རེད་.

པར་གཞི་དང་པོ་པར་སྐྱུན་བྱས་པ་ནས་བཟུང་, ཡང་ཕྱི་རྒྱལ་ཡིག་རིགས་གི་  
 སྐུར་དབང་འགའ་ཞིག་པར་དུ་སྐྱུན་པ་རེད་. དཔེར་ན་ 1883 ལོར་བོ་ནེ་ལཱ་ན་ལྷོ་ལ་  
 པར་དུ་སྐྱུན་པའི་མ་སི་ཁ་ལེ་.མར་ཐི་ཉེ་དུས་ཡིག་སྐུར་བྱས་པའི་དབྱི་ཏ་ལི་ཡི་གེའི་...  
 དེབ་《སྤྱི་བསམ་ཅན་གི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དང་ཅན་རིག་ཅན་གི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་...  
 ལུགས》དང་, 1884 ལོར་ཐི་ནེ་ལཱ་པར་དུ་སྐྱུན་པའི་ཕུ་ཏུ་ཕུ་ཡི་གེའི་དེབ་《ཅན་  
 རིག་ཅན་གི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་གི་འཕེལ་ཚུལ》; 《སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་གི་དཔེ་  
 ཚོགས》དེབ་དང་པོའི་ཐོག་བཞོད་ནས་ 1885 ལོར་ཀོ་ལཱ་ན་ཏེ་ཀེ་ལ་པར་དུ་སྐྱུན་...  
 པའི་ཏན་མའེ་ཡི་གེའི་དེབ་《སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་སྤྱི་བསམ་ཅན་ཅིག་ནས་ཚན་...  
 རིག་ཅན་ཅིག་ལ་འཕེལ་བ》; 1886 ལོར་མར་ཏེ་ལི་ལ་པར་དུ་སྐྱུན་པའི་ཞི་པན་ལ་



ཡི་གེ་དེ་བ《སྒྲིབ་བསམ་ཅན་གྱི་ཕྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དང་ཆན་རིག་ཅན་གྱི་ཕྱི་ཚོགས་  
 རིང་ལུགས》; དེ་མིན་1886ལོར་ཉེ་ཡ་ལ་པར་དུ་སྐྱུན་པའི་རྟོ་ལན་ཡི་གེ་དེ་བ  
 《ཕྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དེ་སྒྲིབ་བསམ་ཅན་ཅིག་ནས་ཆན་རིག་ཅན་ཅིག་ལ་འཕེལ་བ》སྒྲིབ་  
 ལྟ་བུ་རེད།<sup>19</sup>

པར་གཞི་འདིར་བཟོ་བཅོས་རྟོག་ཙམ་བྱས་ཡོད་; རྟོག་ཙམ་གལ་ཆེ་བའི་ཁ་  
 སྐྱོན་ཁག་གཉིས་བྱས་ཡོད་པ་གཤམ་གསལ་; ཁེུ་དང་པོའི་ནང་དུ་ཉིང་གི་མན་གྱི་  
 སྐར་ཁ་སྐྱོན་བྱས་ཡོད་, ལྷ་ལི་ཡི་དང་ཨེུ་ལུན་གཉིས་དང་ཐུར་ན་, སྐྱོན་ཅད་ཉིང་  
 གི་མན་གྱི་སྐར་བཤད་ཡས་ཏེ་ཅང་ཉུང་བྱས་ཡོད་པ་མེད་; དེ་ནས་ཁེུ་གསུམ་པའི་  
 མཐུག་མར་སྐབས་དེར་འགྱུར་ཐོག་ཏེ་ཅང་གལ་ཆེན་བྱང་བའི་མོན་ཁྱེད་གྱི་ནུམ་པ་……  
 གསུམ་པ་“བྱུར་ལ་སྤྱོད་”ཟེར་བའི་སྐར་ཁ་སྐྱོན་བྱས་ཡོད་པ་དེ་རེད།<sup>20</sup>

## ལྷ་ལི་རྟོ་ལི་ཞི་ཡེན་གེ་ལི

1891 ལོའི་ཟླ་ 5 ཚེས་ 12 ཉིན་ལྷན་དུ་ན་ན

1891 ལོར་པོ་ལིན་ལ་པར་དུ་སྐྱུན་པའི་《ཕྱི་……

མ་ཡིག་ནི་རྟོ་ལིག་ཟེད

ཆགས་རིང་ལུགས་དེ་སྒྲིབ་བསམ་ཅན་ཅིག་ནས་……

ཆན་རིག་ཅན་ཅིག་ལ་འཕེལ་བུ་ཟེར་བའི་དཔེ་……

ཆའི་ནང་དུ་བཞུགས་ཡོད་པ